

PRISTUP STVARANJU OFICIRA MODERNE LOGISTIKE

Marko Andrejić i Marijan Milenkov
Univerzitet odbrane u Beogradu, Vojna akademija
Slađan Mišić
Vojska Srbije, Centralna logistička baza

Efektivan i efikasan sistem odbrane podrazumeva savremeno organizovan, moderno opremljen i pravilno projektovan sistem logistike koji pruža adekvatnu logističku podršku. Razvoj sistema je uslov opstanka, a podrazumeva i prilagođavanje promenama okruženja i unapređenje svog položaja u okruženju. Srž razvoja jesu inovacije, a one su, u oblasti stvaranja i razvoja kadra, ključne za razvoj. Kadar je jedini svesni resurs odbrane i nosilac razvoja.

Stvaranje i razvoj kadra, a posebno logističkog, mora biti harmonizovano sa dugoročnim konceptom razvoja sistema odbrane, razvojem visokog obrazovanja na nacionalnom nivou, potrebama prakse, zahtevima vremena, savremenim trendovima u obrazovanju i obrazovnim tehnikama i tehnologijama. Program za školovanje logističkog kadra treba da predstavlja skladan spoj metodičkih trendova u visokom obrazovanju, informacionih tehnologija i savremenih nastavnih sadržaja.

Kod projektovanja profila logističkog kadra treba uvažiti zahteve širokog opsega radnih mesta, zahteve nosioca razvoja logističkog kadra, obrazovnih i naučnih ustanova, korisnike usluga i proizvoda logistike i druge važne steikholdere. Pri školovanju oficira logistike taj kadar treba posmatrati orijentišući se na njegov životni ciklus, tok kretanja u prostoru i vremenu i uslugu obrazovanja i vaspitanja kojom se on stvara. Naime, kroz proces obrazovanja i vaspitanja dostižu se određene sposobnosti, formiraju stavovi, stiču određena znanja, veštine i navike i jačaju sve tri komponente vojne profesije: fizička, intelektualna i moralna.

Praksa nalaže da se određene paradigme vezane za proces stvaranja i razvoja logističkog kadra moraju kritički analizirati i postepeno napuštati.

Ključne reči: logistika, vojna profesija, zahtevi, kadar, školovanje, znanje, studijski program

Uvod

Odbrana zemlje zahteva postojanje efikasnog i efektivnog sistema odbrane u kojem svaki subjekat odbrane daje svoj doprinos opštem cilju. Odbrana je važna državna funkcija u čijoj operacionalizaciji učestvuju brojni subjekti, a Vojska Srbije je jedan od najbrojnijih i najvažnijih.

Organizacione promene u državi tokom poslednje decenije, kao važnu državnu funkciju i polje objektivne društvene stvarnosti, nisu zaobišle ni odbranu. Aktuelne okolnosti nametnule su niz izazova, kao što su:

- veća civilna kontrola sistema odbrane i veća civilna odgovornost,
- pametna i logistički održiva odbrana,
- formiranje novog, delom samoodrživog i samoobnovljivog sistema naučnoistraživačke delatnosti i obrazovanja u oblasti odbrane, harmonizovanog sa ekvivalentnim društvenim (civilnim) sistemom, koji će biti potreban i koristan sistemu odbrane, privredi, društvu i državi,
- viši kvalitativni nivo izučavanja odbrane i
- viši kvalitativni nivo naučnog istraživanja odbrane.

Strategijski odgovori na navedene zahteve okruženja bili su:

- stvaranje institucionalnih uslova za civilnu kontrolu i odgovornost za stanje odbrane,
- veće ekonomisanje resursima u odbrani,
- veća transparentnost u korišćenju resursa,
- državna podrška i određivanje težišta i prioriteta radi stvaranja uslova za veću sinergiju nauke, odnosno naučnih i obrazovnih institucija,
- delimični prelazak naučnih i obrazovnih ustanova na „samofinansiranje” kao osnova za prevazilaženje krucijalnog nedostatka,
- odsustvo adekvatnog upravljanja,
- osnivanje Univerziteta odbrane (UO), kao integrisanog državnog univerziteta i institucije¹ u kojoj se odbrana izučava na naučnim osnovama i naučno tretira sa IMT (interdisciplinarno, multidisciplinarno i transdisciplinarno) aspekta,
- akreditacija Vojne akademije (visokoškolska jedinica UO) i Medicinskog fakulteta Univerziteta odbrane (MFUO) kao visokih škola i naučnoistraživačkih organizacija i
- ubrzane pripreme i otpočinjanje školovanja profesionalnih pripadnika Vojske Srbije i zaposlenih u državnoj upravi na zajedničkom studijskom programu u okviru Visokih studija odbrane i bezbednosti, što doprinosi jedinstvenom političkom, ekonomskom i vojnom gledanju na odbranu i bezbednost zemlje.

Najznačajnija promena u sistemu odbrane nastala je formiranjem Univerziteta odbrane. Promene preduzete radi poboljšanja stanja sistema i rešavanja problema u njemu treba da se tretiraju na načelima i na logici sistemskog i situacionog pristupa, a sve definisane akcije treba usmeriti ka podizanju performansi visokoškolskih jedinica UO na kvalitativno viši nivo.

Visoko obrazovanje, naučnoistraživački rad (NIR) i njihovi „proizvodi i usluge” treba da se posmatraju logistički, kroz čitav životni ciklus, na celom toku i sa aspekta usluge. Ono predstavlja vrlo značajan deo strategije moći i uticaja realnog sistema odbrane. Kreativnost i znanje produkuju inovacije kojima je sistem odbrane moguće kontinuirano unapređivati.

U oblasti reforme visokog obrazovanja za potrebe odbrane ostvareno je mnogo dobrih rezultata, ali vreme u kojem živimo zahteva više. U domenu školovanja kadra za potrebe logistike postoji široki prostor za dalje unapređenje postojećih i stvaranje novih rešenja.

¹ Nastojano je da se formira novi integrisani naučni i obrazovni sistem, harmonizovan sa nacionalnim sistemom, koji će biti samoobnovljiv i delom samoodrživ, te kao takav biti koristan ne samo sistemu odbrane već i široj društvenoj zajednici.

Sinhronizovanim naporima šire zajednice, organa upravljanja i rukovođenja, pristupom zasnovanim na znanju i uvođenjem radno-stimulativnog sistema koji pravi balans između radnog učinka i emocionalnog zadovoljstva zaposlenih moguće je dati veliki doprinos produkciji kvalitetnog logističkog kadra.

Stvaranje oficira logistike koji će biti glavna karika u sistemu odbrane više ne podrazumeva samo stvaranje dobrog ratnika koji ima sposobnost vođe. Savremenog oficira logistike moraju da odlikuju moralna načela koja vremenom nisu pretrpela suštinske promene i to je deo obrazovanja ili stvaranja oficira koji treba da ostane tradicionalno ukorenjen. Nacionalna kultura, tradicija i istorijska iskustva naših predaka treba da budu deo obrazovanja i nešto što svaki oficir treba da nosi u sebi i da kritički analizira u kontekstu sadašnjeg i budućeg vremena, bez obzira na promene koje se dešavaju.

Međutim, tradicionalni način učenja u savremenim uslovima života i rada ne može da pruži maksimum koji je potreban za stvaranje kvalitetnog oficirskog logističkog kadra i ne može da zadovolji kriterijume koje nameće novo vreme i dinamične promene.

Školovanje savremenog oficira logistike predstavlja kompleksan problem, jer takav čovek mora da poseduje multidisciplinarna znanja koja treba da budu u korelaciji sa procesima i pojavama koje donose implementaciju nove tehnike i tehnologije, organizacije i metoda rada.

Obeležja moderne logistike

Da bi vojska mogla da izvršava zadatke, ostvaruje rezultate, dostiže ciljeve i ispunjava svoju ustavnu misiju, neophodno je da ima adekvatan, savremeno organizovan i moderno opremljen sistem logistike koji pruža efikasnu i efektivnu logističku podršku. Logistika je funkcionalno i intervidovski organizovana i vertikalno ustrojena.

Misija logistike je stvaranje, razvoj i neprekidna podrška Vojske Srbije i ostalih snaga odbrane kroz obezbeđenje pokretljivosti i održivosti, pri izvršavanju zadataka (u različitim ambijentalnim uslovima) u okviru definisanih misija.

Ciljevi sistema logistike dele se na: objektivne i namenske. Namenski ciljevi podrazumevaju stvaranje materijalnih, infrastrukturnih i zdravstvenih uslova za život, rad i izvršavanje namenskih zadataka Vojske Srbije u skladu sa definisanim misijama. Objektivni ciljevi podrazumevaju: određenu proizvodnju, radove i usluge radi podmirjenja pojedinačnih, zajedničkih i opštih potreba sistema odbrane.

Objekat interesa logistike su i čovek i sredstvo² i organizacioni sistem kao celina. Kao takva, logistika je orijentisana na životni ciklus, tok i uslugu. S obzirom na to da je naš ekonomski sistem zasnovan na upotrebi novca, dobro finansijsko upravljanje treba da prožima čitavu Vojsku Srbije i logističku organizaciju. Od logističkog sistema zahteva se da obezbedi ono što treba, tamo gde treba, u meri u kojoj je potrebno, na zahtevani način (tehnologija, organizacija, ekonomija), odozgo prema dole i što bliže mestu nastajanja logističkih potreba.

² Posebno je važno istaći složena sredstva – složene borbene platforme (tenk, oklopni transporter, raketni sistem KUB ili NEVA, samohodno oruđe, borbeno vozilo pešadije, vazduhoplov, plovno sredstvo) čije poznavanje zahteva sistemski pristup složenom sistemu (integracija i sinergija, naoružanje, UbS, elektronika, mašinstvo, pogonska sredstva i proizvodnja određenih efekata u skladu sa definisanim – zadatim ciljevima).

Logistika je jak integrativni faktor u državi. Povezuje nacionalnu privredu i vojne poslove. Kao veza između „fronta” i „pozadine”, logistika je istovremeno vojni element u privredi i privredni element u aktivnostima vojske. Kao takva obezbeđuje jedinstveno političko, ekonomsko i vojno gledanje na odbranu i bezbednost zemlje.

Privreda je faktor koji ograničava razvoj vojnog odbrambenog sistema, a time i logistike. Od mogućnosti privrednog sistema i ekonomske moći zemlje zavisi jačina snaga koje se mogu stvoriti i izdržavati u miru i koristiti u ratu (uz određeni intenzitet naprezanja i utrošak materijalnih i drugih resursa).

Potpuno integralno strategijsko-logističko planiranje dovodi raspoloživa sredstva u vezu sa specifičnim strategijskim ciljevima sistema odbrane. Kada se to radi pravilnim logističkim postupcima i praksom, obezbeđena je i blagovremena podrška taktičkih snaga.

Veliki izazov za sistem odbrane, a posebno za vojsku i njenu logistiku, jeste obezbeđivanje adekvatnih (po vrstama, količinama i kvalitetu) rezervi i zaliha svih klasa sredstava, u vreme mira i rata i njihovo pravilno ešeloniranje po nivoima organizovanja vojske i raspoređivanje u prostoru, kako bi se obezbedilo efikasno i efektivno funkcionisanje, razvoj i upotreba vojske.

Na obezbeđivanje rezervi i zaliha svih klasa sredstava i njihovo raspoređivanje u prostoru utiču brojni faktori: politički, ekonomski, vojnostrategijski, geografski i dr.

Zaštitom materijalnih rezervi od dejstava iz svih ambijenata (sa kopna, mora i iz vazdušnog prostora) i raseljavanjem i disperzijom materijalnih rezervi smanjuje se verovatnoća njihovog uništenja, ali se otežava uspostava potrebne organizacije i primena propisane tehnologije.

Angažovanje vojske izvan nacionalne teritorije zahteva vrlo obimnu i detaljnu pripremu, zasnovanu na nacionalnim znanjima i iskustvima, ali i kritičko profesionalno izučavanje iskustava drugih zemalja i ugradnju u nacionalna rešenja.

Savremeni izazovi, rizici i pretnje bezbednosti, kao i različiti oblici ispoljavanja vojne sile nameću novu dimenziju izgradnje vojnih snaga zasnovanu na sposobnostima za izvođenje širokog spektra operacija, odnosno za učešće u raznim vrstama misija. Tehničko-tehnološki razvoj utiče na to da se moderne vojne snage opremaju sve složenijim i skupocenijim naoružanjem i vojnom opremom, pratećom opremom i drugim materijalnim sredstvima koja su potpuno prilagođena uslovima izvođenja borbenih dejstava, čime povećavaju efikasnost komandovanja, vatrenu moć, preciznost dejstva, manevarske sposobnosti (pokretljivost) i zaštitu.

Pored smanjenja budžetskih sredstava, jedno od ograničenja za stvaranje, razvoj i podršku vojnih snaga jeste činjenica da ljudski faktor postaje sve zahtevniji u pogledu obezbeđenja kvaliteta života pri izvršavanju zadataka, ostvarenju rezultata i dostizanju ciljeva u okviru dodeljenih misija.

Tradicionalni oblik logističke podrške zasnovan na koncentraciji resursa u zoni operacija se sve više napušta. Novi koncept projekcije sile zahteva od vojnih snaga brzo razmeštanje, prihvatanje početne borbe i prihvatljivu početnu logističku autonomiju, što se odražava na uspostavljanje novih procesa i procedura u logistici koje moraju biti delotvorne, prilagodljive i prikladne konkretnim borbenim snagama, koje se podržavaju jedinstvenim ciljem podrške. U tom okruženju logistika postaje subjekat, a ne objekat komandovanja i postepeno preuzima ulogu prednjeg odreda – prva stiže na mesto događanja i poslednja odlazi, a za to je potrebno stvoriti adekvatne preduslove.

Donosioci odluka moraju donositi odluke koje su logistički izvodljive i na duže vreme održive, što zahteva poznavanje logističkih potreba i mogućnosti. Bitno je da poznaju šta se može učiniti sa raspoloživim resursima i koji su resursi potrebni (vrsta, količina, kvalitet) za ostvarenje željenih rezultata i dostizanje ciljeva, težišta i prioriteta.

Od logistike se zahteva da sa ograničenim resursima i u ograničenom periodu izvrši postavljene zadatke potpuno, pravovremeno, efikasno i efektivno, sa adekvatnim balansom brzine, cene i kvaliteta rešenja. Oprečni zahtevi koji se stavljaju pred logistiku nameću potrebu da organi logistike moraju raspolagati preciznim podacima i informacijama, u što bliže realnom vremenu i da funkcionišu sa naglašenim predviđanjem.

Sistem koji očekuje da bude podržan mora imati ugrađenu pogodnost za podršku u svoju organizacionu strukturu i organizaciona rešenja.

Moderni koncept logističke podrške podrazumeva:

- insistiranje na kvantifikaciji ekonomskih i neekonomskih pokazatelja uspešnosti funkcionisanja i sagledavanju i poznavanju cene svake upravljačke odluke;

- posmatranje objekata interesa logistike (čovjek, sredstvo, organizacioni sistem, ekonomski sistem) kroz čitav životni ciklus, na celom toku i kroz kvalitet usluge koji se pruža;

- optimizaciju utroška resursa, vojnih i civilnih, za potrebe odbrane;

- pozicioniranje upravljačkog vrha logistike u Ministarstvu odbrane (Vladi) i civilnu demokratsku kontrolu logistike odbrane, ali i veću civilnu odgovornost prema građanima (kako uniformisanima tako i civilima);

- visoku integraciju u realizaciji logističkih zadataka i veće udruživanje logističkih subjekata na nacionalnom i međunarodnom nivou radi ostvarivanja sinergijskog efekta;

- ofanzivno uključenje u međunarodnu logistiku – podelu rada uz poštovanje međunarodnih zakona i standarda;

- kvalitetan integrisani informacioni sistem, kvalitetan transport i blagovremenu isporuku koji treba da eliminišu velike arsenale (smanje troškove) i ubrzaju prebacivanje jedinica, zaliha i opreme bilo gde u svetu.

Najnoviji zahtevi koji se postavljaju pred moderno organizovanu i savremeno opremljenu logistiku jesu da se pravovremeno prepozna i preduhitri korisnikov zahtev da se skрати vreme reagovanja, poveća raspoloživost i pouzdanost i optimiziraju troškovi logističkih zadataka i operacija. Njihovo ispunjenje je moguće ukoliko u sistemu odbrane postoji adekvatna logistička politika.

Polazni stavovi i zahtevi za oficire logistike

Oficiri logistike jesu rukovodioci koje treba da odlikuje tehno-ekonomski pogled na objektivnu stvarnost. Takav kadar treba da ima višedimenzionalne percepcije objektivne stvarnosti koja ga okružuje, potrebna znanja, veštine, navike, sposobnosti³ i odnos prema objektivnoj stvarnosti. Za to je potrebno obezbediti adekvatan studijski program i stvoriti druge preduslove (kadrovske, materijalne, finansijske, organizacione i dr.) kojima će se vršiti adekvatno vaspitanje i obrazovanje.⁴

³ Jedan od zahteva za oficire logistike jeste da u kriznim situacijama moraju brzo da donose kvalitetne odluke koje direktno utiču na ljudske i materijalne resurse koji su od velikog značaja za državu.

⁴ Obrazovanje je od velikog značaja za pojedinca i zajednicu, jer se njime jača i formira čovekova svest. Međutim, ulaganjem u nova znanja i njihovom primenom kroz nove tehnologije stvara se potpuno novi proizvod ili usluga koji mogu da budu od velikog značaja za budućnost i da mnogo utiču na nju.

Osnovna karakteristika sistema školovanja oficira logistike jeste što se na osnovu projektovanih potreba sistema stvara kadar odgovarajućeg profila i sposobnosti. Na taj način obezbeđuje se potrebna racionalnost i efikasnost sistema, u skladu sa zakonima, kriterijumima i standardima.

Školovanje oficira logistike treba da prati dugoročni koncept razvoja sistema odbrane,⁵ razvoj visokog obrazovanja na nacionalnom nivou, potreba prakse, zahtevi vremena, savremeni trendovi i obrazovne tehnike i tehnologije.

U toku školovanja oficira logistike treba posmatrati orijentišući se na životni ciklus, tok i uslugu.

Kroz svoj radni vek oficiri logistike će upravljati logističkim procesima, rukovoditi logističkim poslovima i komandovati logističkim jedinicama (ljudima) u okviru tehničke, intendantske ili saobraćajne službe, obavljajući brojne dužnosti, a prve su komandiri, referenti i tehnolozi.

Oficire logistike treba da odlikuje visok nivo štabne kulture čiji su važniji elementi:

- temeljna znanja iz prirodnih i društvenih nauka i vojna znanja,
- metodsko iskustvo i veština,
- visoka organizovanost pri radu i korišćenje savremenih naučnih metoda, tehnika i opreme,
- elastično operativno i taktičko mišljenje, znanje da se prognozira tok događaja i da se ne gubi prisutnost duha u teškim momentima,
- brzo orijentisanje u svakoj situaciji,
- objektivno izveštavanje, nezavisnost i neposredno zaključivanje.

Štabna kultura podrazumeva i:

- veliku operativnost u dostavljanju svih dokumenata izvršiocima,
- sistematsku kontrolu i proveru izvršenja,
- inicijativu i samostalnost pri sprovođenju u život donetih odluka,
- hladnokrvnost, suzdržanost i visoku etiku ponašanja zasnovanu na primeni opšte-prihvaćenih normi.

Vojska Srbije, kao institucija sa velikim poverenjem kod građana, postoji da služi naciji i državi. Njen cilj je da brani Republiku Srbiju, njene vrednosti i vitalne interese od svih ugrožavanja i protivnika, izvršavajući zadatke u okviru dodeljenih misija.

Vojna profesija ima tri dimenzije – komponente: fizičku (da može), intelektualnu (da zna) i moralnu (da hoće). Navedene komponente izgrađuju određena znanja, veštine i navike, koje se stiču procesom (vojnog) obrazovanja i vaspitanja, čime se formiraju određeni stavovi i unapređuju određene sposobnosti.

Oficir logistike (visoko obrazovan građanin u uniformi Vojske Srbije⁶) jeste rukovodilac (misleći čovek) sa tehno-ekonomskim inženjerskim pogledom na objektivnu stvarnost, koji radi u organizacijama tehno-ekonomskog karaktera (pretežno) i koji kontinuirano radi na profesionalnom usavršavanju i unapređenju vlastitih sposobnosti.

Fizička komponenta vojne profesije (**DA MOŽEMO**) sadrži sve snage i resurse za borbu sa aspekta fizičke sile, kvantitativno, kvalitativno i ukupnu moć jedinica da izvrše dodeljenu misiju. Fizička sila znači zbir svih kapaciteta Vojske Srbije koji će se upotrebiti protiv suprotstavljenih snaga. Vojska Srbije se sve više transformiše u modernu i mobilnu silu, sa visokim nivoom sposobnosti.

⁵ Ovom konceptu trebalo bi da prethode određene „analize, studije izvodljivosti, taktičke studije i programi realizacije“.

⁶ Podrazumeva se da se tako i vlada i da ispunjava građanske obaveze prema državi tokom profesionalne vojne službe i da se uspešno integriše u zajednicu po prestanku službe.

Moralna komponenta (DA ŽELIMO) volja je pripadnika Vojske Srbije da se suoče sa izazovima, rizicima i pretnjama bezbednosti, odbrani države, da podnesu najveće napore i rizike po cenu njihovog života pri ispunjenju (izvršenju) misija. To odražava veru u jedinicu, organizaciju, naoružanje, samopoštovanje, disciplinu i razumevanje operativnih ciljeva i misija. Ona se gradi i održava sa motivacijom, vrednostima, liderstvom i menadžmentom. Ustav Republike Srbije takođe daje etičke i moralne norme ponašanja kadra Vojske Srbije koje mora da sledi pri izvršavanju misija. Ponašanje kadra Vojske Srbije, pozitivno ili negativno, uticaće na ispunjenje (izvršenje) misije.

Intelektualna komponenta (DA ZNAMO) rezultat je promišljenog procesa koji uključuje naučene lekcije i teorijska znanja o tome kako Vojska Srbije može efikasno i operativno da deluje danas i u budućnosti. U suštini, ona obuhvata znanje, veštine, navike, stručnost i umešnost pripadnika Vojske Srbije neophodne za vođenje rata i ostvarivanje pobe. Pripadnici Vojske Srbije moraju da čitaju, uče i usavršavaju se proučavanjem vojnih publikacija i ostale literature kako bi bolje razumeli kompleksnost operativnog okruženja u kojem treba da deluju. Intelektualna dimenzija isto tako znači da kadar Vojske Srbije treba da razume i razvija metode osetljivosti na kulturne razlike okruženja u kome deluje.

Da bi stvorili kadar u kojem će biti postavljene sve tri komponente, potrebno mu je podariti adekvatna ZNANJA, VEŠTINE i NAVIKE, razviti slobodu misli i osećaj lične odgovornosti.

Na osnovu vlastitih iskustava i informacija prikupljenih kroz međunarodnu vojnu saradnju može se zaključiti da je evidentna neophodnost razvijanja kritičkog mišljenja kod budućih oficira, koje podrazumeva sposobnost za racionalno, logički utemeljeno, selektivno i autonomno mišljenje u procesu usvajanja znanja, pre svega iz domena matičnih vojnih predmeta.

Opređenije je da Vojna akademija školuje oficira – čoveka koji upravlja procesima, rukovodi poslovima – delatnostima i komanduje (dodeljuje zadatke) ljudima (jedinicama). Takav čovek treba da poseduje određena znanja, veštine i navike koje se stiču kroz proces osposobljavanja (obrazovanje i vaspitanje: akademska nastava i obuka).

Moramo imati dugoročni koncept stvaranja i razvoja logističkog kadra sa ugrađenim organizacionim aspektom. Ako izrađujemo program za logističke rukovodioce 2025. godine on se mora razlikovati od programa iz 1985, 1995. i 2005. godine, jer u suprotnom gubimo bitku sa vremenom.

Moramo ostvariti logističko jedinstvo, duhovno i konceptualno, doktrinarno i operativno, zasnovano na sili argumenta, a ne argumentu sile, kako bi se donete odluke u praksi sprovedile sa istinskim verovanjem u stvorene ideje i proklamovane ciljeve, poletom i elanom. Samo pravljenje programa i izrada obimne dokumentacije biće dodeljeni ljudima koji se bave projektovanjem (asistenti na Katedri logistike, pod monitoringom načelnika Katedre logistike).

Logistički kadar mora biti jedinstven u eksternim nastupima, po pitanju školovanja kadra (jedan generalni pristup i princip, kristalno čist i istinski prihvaćen – sve ostalo su nijanse).

Program treba posmatrati kroz prizmu čitave karijere oficira (32 do 36 godina efektivnog staža), a ne kroz njegovu prvu dužnost (školoвање za zapošljavanje – **za poziv**, a ne za radno mesto).

Oficir logistike mora da ima inženjerski sistemski pogled na objektivnu stvarnost koji podrazumeva: uočavanje zavisnosti između uzroka i posledica; kvantifikaciju i merenje generalno i uočavanje kvantitativnih odnosa, a pre svega CENE ODLUKE; uočavanje odnosa između cene, brzine i kvaliteta rešenja; uočavanje šta je s čime u vezi, šta čemu prethodi, a šta sledi, šta se odvija uporedo; šta je u čemu sadržano; odnos opšteg, posebnog i poje-

dinačnog; odnos manje–veće, brže–sporije, kraće–duže, lakše –teže; uočavanje struktura pojave odnosno predmeta, sastavnih elemenata i veza (redne, paralelne); uočavanje prostornih odnosa (položaj, koncentracija, disperzija); odnos pojedinac–organizacija.

Oficiru logistike potrebna su sledeća znanja⁷: **konceptualna, tehnička i humanistička.**

Tehnička znanja su ona koja omogućavaju obavljanje određenih poslova korišćenjem određenih metoda, tehnika, postupaka i instrumenata. Obuhvataju razna inženjerska, metodološka i uskostrukovna znanja.⁸

Koncepcijska znanja omogućavaju razumevanje (timskog) rada i prirode problema koji se rešava kao celina koja funkcioniše u promenljivom okruženju. Ova znanja omogućavaju da se sagleda okruženje u kojem sistem funkcioniše, da se ustanovi odnos između celine i delova i da se pojedini delovi i funkcije međusobno povežu u skladnu celinu koja će ciljno da funkcioniše. Konceptualna znanja omogućavaju sagledavanje budućnosti i daju odgovor na pitanje šta treba raditi.

Humanistička znanja odnose se na poznavanje ljudi i njihove prirode, ponašanja pojedinaca, interakciju unutar grupe, kao i odnos između grupa.

Veština označava naučen ili stečen deo ponašanja. Pojam veštine razlikuje se od pojma sposobnosti, a smatra se preduslovom za ostvarivanje veština. Veštine su naučne sposobnosti – stvari koje radimo dobro. Veština je mogućnost pojedinca za brzo i tačno izvođenje niza sastavnoorganizovanih operacija ili sklopova operacija za lakše i uspešnije obavljanje nekog zadatka.

Obično se razlikuju psihomotoričke veštine kod kojih je bitna motorička komponenta (npr. upravljanje vazduhoplovom, rasklapanje i sklapanje puške) i verbalno-simboličke veštine (npr. dekodiranje Morzeovih znakova).

Sticanje veština ne zavisi isključivo od darovitosti, nego i od vežbe već ranije naučenih veština, znanja, iskustva, zrelosti, kompetencije i drugih unutrašnjih preduslova kao što su motivacija i volja.

Veštine su osobine ljudi koje su nastale kao proizvod primene znanja. Mnogi bi se složili da veštine i znanje dolaze i sa iskustvom.

Postoji razlika između veština koje su zasnovane na stručnom znanju stečenom na fakultetu i prenosivih veština koje ne pripadaju domenu uskostručnih veština i koje su primenljive na različite vrste poslova i nezavisne od konkretne materije (funkcionalne veštine).

Neke funkcionalne veštine su: veštine komunikacije, interpersonalne veštine, organizacijske veštine, veštine istraživanja i analiziranja, veštine rešavanja problema, liderstvo (vođstvo), kompjuterska pismenost i znanje stranih jezika.

Veštine se stiču u centrima za obuku, na kursovima, vežbama, kroz programe celoživotnog stručnog usavršavanja.

Navika predstavlja stečeni oblik ponašanja. To su svi oni oblici ponašanja i doživljavanja koji se obavljaju po nekoj nužnosti, sami od sebe, bez učešća naše volje i svesti.

⁷ Znanja koja omogućavaju upravljanje procesima, rukovođenje logističkim poslovima – delatnostima i komandovanje jedinicama i pojedincima.

⁸ Na primer, oficir treba da zna da izradi operativni plan popune, listu municije i listu pogonskih sredstava, proračuna količine UbS koje treba ešelonorati u skladu sa kriterijumima i normativima, zatim da uradi operativni plan održavanja i da napiše naređenje.

Postoje razne vrste navika: navike ponašanja, higijenske navike, radne navike. Neke od njih su pozitivne, a neke negativne. Po tome kakve navike ima, ličnost dobija određenu fizionomiju i mi je kao takvu poznajemo.

Navike mogu da se stiču svesno i nesvesno. I sve one svesne i nesvesne nastaju na taj način što se izvesni pokreti čestim ponavljanjem tako učvrste u nervnom sistemu da se mehanizuju, odnosno vrše se automatski, same od sebe. Nijedna navika ne nastaje odjednom već je rezultat tek mnogobrojnih ponavljanja.

Profesionalno usavršavanje predstavlja način nadogradnje znanja i veština van podrazumevanog, odnosno formalnog okvira.

Sposobnost je pojam koji se odnosi na dispoziciju organizma za uspešno vršenje određene aktivnosti, nezavisno od motivacije, uvežbanosti i iskustva. U psihologiji je sposobnost konceptualizovana u vidu nasleđene anatomske-fiziološke strukture koja se oblikuje pod uticajem društvene sredine, vežbanja i lične aktivnosti.

Sposobnosti mogu biti senzorne, motorne, mehaničke i intelektualne, što se ispituje i meri testom sposobnosti.

Egzaktno utvrđivanje stepena razvijenosti pojedinih sposobnosti pojedinca veoma je važno prilikom izbora škole i zanimanja, a vrši se testiranjem u okviru profesionalne orijentacije i profesionalne selekcije.

Znanja, veštine, navike, sposobnosti i stavovi oficira logistike i razvoj navedenih komponenti vojne profesije (fizička, moralna, intelektualna) stiču se i vrše vaspitanjem⁹ i obrazovanjem kroz određenu zastupljenost (zahtev Zakona o visokom obrazovanju i standardi akreditacije) predmeta akademsko-opšteobrazovnih (AOO), teorijsko-metodoloških (TM), naučno-stručnih (NS) i stručno-aplikativnih (SA), koji se realizuju u visokoj školi (VA) i u realnom ambijentu, odnosno stvarnim standardnim¹⁰ jedinicama i ustanovama (zahtev profesije i naručioca posla).

Zahtevi za razvoj studijskog programa logistika odbrane

Izrada programa za školovanje oficira logistike predstavlja rešavanje problema više-kriterijumskog karaktera, ispunjavanjem više kriterijuma različite težine, gde nije moguće ostvariti maksimalne vrednosti po svim kriterijumima i ispoštovati sve zahteve.

⁹ **Vaspitanje** je proces planskog i sistematskog usavršavanja senzomotornih, intelektualnih, emocionalnih, moralnih i duhovnih svojstava i sposobnosti deteta, ali i odraslog. Kao oblik socijalizacije, vaspitanje je usmereno na uobličavanje ponašanja u socijalno poželjnom smeru. Ovaj proces može biti individualan i grupni. Prema svom predmetu, vaspitanje može biti fizičko, intelektualno, moralno, estetsko ili religijsko.

Osnovno polazište u razmatranju odnosa vaspitanja i obrazovanja sastoji se u tome što se oba ova procesa međusobno sadrže i prožimaju, pri čemu se često ističe da je vaspitanje širi i sveobuhvatniji pojam i proces koji u sebi neminovno i koordinirano sadrži proces obrazovanja. U suštini, može se reći da je vaspitanje sveukupno pedagoško delovanje na sve sfere čovekovog bića, usmereno na izgrađivanje i formiranje celovite ljudske ličnosti, a u širu sferu spada i njena obrazovanost. Obrazovanje je, dakle, deo šireg procesa vaspitanja koji je usmeren na sticanje znanja i razvoj (praktičnih) sposobnosti ličnosti. Međutim, iako su oba ova procesa strogo uslovljena i međusobno koordinirana, u naukama i teorijama o obrazovanju i vaspitanju oni se posebno razmatraju i proučavaju i to kao posebni i osnovni pedagoško-andragoški pojmovi i procesi.

¹⁰ Nije uobičajeno da se u procesu bazičnog obrazovanja (stvaranje oficira od kadeta) demonstriranje vrši na privremenim sastavima nego na standardnim organizacionim celinama.

Program treba da korespondira sa Vojskom Srbije i vojnom profesijom, da osposobljava oficire za poziv i za kontinuiranu edukaciju (samoosposobljavanje i institucionalno osposobljavanje) tokom čitavog radnog veka. Program je zasnovan na ideji školovanja za zapošljavanje, a ne za konkretno radno mesto. Nacionalni cilj treba da bude usmeren na to da najveći razvojni potencijal bude pamet.

Upravo to predstavlja akademizaciju oficirskog poziva, jer širok nivo apstraktnog mišljenja omogućava brzu specijalizaciju (u širokom opsegu radnih mesta budućih oficira logistike) i omogućava uspešan rad na unapređenju ličnih sposobnosti kroz samoobrazovanje¹¹ i institucionalno obrazovanje, tokom čitavog radnog veka oficira, a i uspešnu integraciju u društvenu zajednicu kada oficir završi službu u Vojsci Srbije i Ministarstvu odbrane.

Program treba da bude skladan spoj metodičkih trendova u visokom obrazovanju, informacionih tehnologija i nastavnog programa.

Pri izradi programa treba imati osećaj za mentalno stanje u kojem se nacija nalazi i nastojati da se iz situacije „kada se verovalo da je srećna budućnost na dohvat ruke”, vraćamo u prošlost „verujući da je prošlost bolja i da se vredi za nju boriti”. Izradom programa treba učiniti napor da se izradi projekat (ostvari rezultat) koji će smanjiti dezorijentaciju i povećati stabilizaciju ukupnog stanja u zoni vlastite društvene odgovornosti i profesionalnog interesa.

Studijski program osnovnih akademskih studija LOGISTIKA ODBRANE treba da promovise opšte dobro, ostvaruje logističko jedinstvo i sinergiju logističkih službi, korespondira sa izvornom logističkom idejom, naglašava čvršću integraciju unutar logističke organizacije – među logističkim službama i obezbeđuje kontinuitet u školovanju kadra za tri logističke službe (po sadašnjoj administrativnoj nomenklaturi): InSI, TSI i SbSI, a u skladu sa zahtevima prakse i savremenim trendovima i podstiče kontinuiran rad na unapređenju stanja u oblasti logističke teorije i prakse.

Program treba da bude multidisciplinarnog karaktera, u najvećoj meri tehno-ekonomski orijentisan, **da razvija slobodu mišljenja i osećaj lične odgovornosti kadeta – budućih oficira logistike**, ali i da podstiče razvoj logistike odbrane, kao naučne oblasti u polju odbrane, bez čega nema razvoja sistema odbrane.

Potrebna znanja, veštine, navike, sposobnosti i stavovi oficira logistike i razvoj navedenih komponenti vojne profesije (fizička, moralna, intelektualna) stiču se vaspitanjem i obrazovanjem kroz **akademsku nastavu** – program (akademski nastavnik i učionička-kabinetska nastava i osposobljavanje u visokoj školi) i kroz **nastavu za razvoj veština – vojni program**¹² (akademski nastavnici i nastavnici veština i osposobljavanje u standardnim jedinicama i ustanovama Vojske Srbije: bataljoni – divizion, eskadrole; brigade, centri za obuku (logistički), baze (logističke), remontni zavodi, instituti, direkcije, uprave, opitni centri ...

Pri izradi programa zastupljena je orijentacija na životni ciklus (vek) oficira, na tok kretanja u prostoru, vremenu i situaciji i na uslugu koju oficir pruža zajednici (misiju).

¹¹ Biti siguran u sebe zahteva da znanje koje imamo svakodnevno implementiramo. Na taj način znanje postaje vrlina, a implementacija navika.

¹² Uobičajen je i termin VOJNO OSPOSOBLJAVANJE koje suštinski obuhvata: osnovnu vojnu obuku, bazičan oficirski kurs i aplikativni oficirski kurs (zavisno od roda – službe).

Program treba da ima adekvatnu strukturu propisanu Zakonom i standardima akreditacije, a treba da odražava interes velikog broja zainteresovanih subjekata¹³ (stejkholdera). Predstavlja određeni kompromis između želja (često su veće od potreba) i mogućnosti (često su manje od potreba).

Kroz školovanjem se mora izgraditi ličnost koja će moći da izvršava zadatke, ostvaruje rezultate, dostiže ciljeve i ispunjava misiju u miru, kriznim situacijama, vanrednom stanju, mobilizaciji i ratu. To se postiže vaspitanjem i obrazovanjem, kroz izučavanje sadržaja predmeta svrstanih u sledeće grupe: akademsko-opšteobrazovne (AOO), teorijsko-metodološke (TM), naučno-stručne (NS) i stručno-aplikativne (SA).

Studijski program treba izrađivati uvažavajući: dugoročnu orijentaciju, posao koji oficir obavlja, specifične bitne zadatke koji se realizuju povremeno, zakone i standarde, zahteve vremena, savremene trendove, nacionalne specifičnosti¹⁴, zahteve otvaranja prema svetu i integracije, kao i strana iskustva. Zahtevi radnog mesta i poznavanje RADNOG VEKA¹⁵ (ciklusa) oficira opredeljuju nastavne sadržaje i izlazno zvanje oficira logistike.

Struktura studijskog programa logistika odbrane

Studijski program LOGISTIKA ODBRANE (SP LO) jeste intelektualni pokušaj da se u sadašnjem svetu i svetu pseudokonkretnosti prepoznaju začeci novog sveta, novog ponašanja i novog načina mišljenja, odnosno uči kadete (studente) o procesima koji imaju budućnost. To je pokušaj da se sa događaja i statičnosti koji sada dominiraju u stvaranju kadra pređe na proces i dinamiku.

Viziju budućnosti nije lako ni prepoznati ni osmisliti. Ipak, jedna stvar je izvesna, budućnost neće biti puko ponavljanje onoga što se desilo u prošlosti. Budućnost nije trenutak zaustavljanja, već aktivna težnja ka boljem.

Oficire logistike kao rukovodioce – donosiocice odluka treba kroz sadržaje studijskog programa pripremiti za susret sa budućnošću. To znači – smestiti te ljude u prostor budućnosti, tako da shvate po čemu se ona razlikuje od današnjeg dana.

Ako je čovek mentalno bio u budućnosti, on će znati koje će probleme morati da rešava pri određenom scenariju i može se za to pripremiti. Rukovodioce treba pripremiti da konstantno razmišljaju unapred, prave planove i razmatraju alternative.

Prognoze ne treba fokusirati na nastanak određenih događaja već na analizu pokretačkih snaga koje stoje iza ovih događaja. Multidisciplinarnost studija na ovom programu omogućava kadetima (studentima) da steknu saznanja radi ovladavanja procesima i pojavama uslovljenim brzim tehničko-tehnološkim i ekonomskim razvojem.

Nauk iz svih dosadašnjih pokušaja, značajan za formiranje stavova mladih ljudi, jeste da ne postoje nadjudi, te da smo svi samo ljudi, ograničeni i osetljivi. Zato se na SP LO kadeti (studenti) uče analitičkom i sintetičkom načinu razmišljanja i zaključivanja.

¹³ Otvorenost, saradnja, tolerantnost i uvažavanje različitosti doprinose formiranju jedinstvenog gledanja na stvaranje logističkih oficira, jačaju logističko poverenje i sinergiju.

Logistika se, pored ostalog, oblikuje i po horizontalnim vezama unutar homogenizovanog kadra, sa mnogobrojnim vezama, a bez formalnog institucionalnog povezivanja po vertikali.

¹⁴ Nacionalna kultura, istorija, želje i mogućnosti u domenu odbrane, bliže i dalje okruženje, spoljna i unutrašnja politika itd.

¹⁵ Školovanje za čitav život, a ne za prvo radno mesto.

Praksa je pokazala da se ljudi sa širokim nivoom apstraktnog mišljenja lako i brzo specijalizuju u širokom opsegu potencijalnih radnih mesta. SP LO sjedinjuje savremeni studijski program (kombinacija akademskog obrazovanja i dobre prakse)¹⁶, informatička dostignuća i savremena metodološka znanja.

Program je, u potrebnoj meri, usklađen¹⁷ sa studijskim programima menadžment u odbrani – MUO¹⁸ i studijskim programima vojna inženjerstva – VI.¹⁹ Čine ga 4 modula: snabdevanje, opšta logistika, saobraćaj i transport, održavanje. Program čine AOO, TM, NS i SA predmeti, u procentu propisanom zakonom i standardima.

Oblici nastave, kroz koje se realizuju predmeti, po zakonu i standardima su: predavanja, vežbe i drugi oblici nastave. Sastavni deo programa, pored uobičajenih predmeta, jesu stručna praksa (tretman akademske nastave) i završni rad.

SP LOGISTIKA ODBRANE²⁰ ima dve komplementarne celine: akademsku celinu (program) i vojno osposobljavanje (program).²¹

AKADEMSKA CELINA (PROGRAM) obuhvata obavezne i izborne predmete, sa ukupnim nedeljnim opterećenjem između 20 i 32 časa. Ova celina potvrđuje tvrdnju da je oficir akademski obrazovan građanin koji poseduje širok nivo apstraktnog mišljenja i da se, zahvaljujući takvoj akademskoj podlozi – znanju, može uspešno usavršavati kroz čitav radni vek i uspešno specijalizovati za široki opseg radnih mesta.

AKADEMSKI PROGRAM predstavlja akademsku podlogu za pravilnu profesionalnu orijentaciju i razvoj i razumevanje procesa u odbrani i logistici, školovanje za radni vek – za poziv.

VOJNO OSPOSOBLJAVANJE (PROGRAM) pred vojnim autoritetima (logistika i korisnici usluga logistike) brani tvrdnju da je oficir misleći čovek, ali da osim akademske podloge ima i zanatska (uskostrukovna) znanja, veštine i navike koji omogućavaju brzo prilagođavanje konkretnim dužnostima i operativno obavljanje određenih procedura i poslova (upravljanje procesima, rukovođenje poslovima i komandovanje jedinicama i ljudima).

Vojni program osposobljavanja daje stručno aplikativne sadržaje, razvija veštine i navike za konkretne dužnosti oficira logistike (elementi štabne kulture i rešavanje konkretnih stručnih problema, brzo odlučivanje, pravilan odnos prema ljudima i neposrednom okruženju, interpersonalni odnosi, adekvatno postupanje, osetljivost za kulturološke razlike, javni nastup i sl.).

Vojno osposobljavanje realizuje se tokom semestra i na kraju semestra,²² a čini:

- zajedničko osposobljavanje (isto za sve rodove i službe);
- stručno-specijalističko osposobljavanje (sadržaji vezani za rad oficira logistike);

¹⁶ U suštini radi se o tehno-ekonomskom programu.

¹⁷ Treba ostvariti jedinstvo borbenih snaga, snaga borbene podrške i snaga koje vrše podršku po službama (servisima).

¹⁸ Menadžment u odbrani – program koji školuje oficire rodova.

¹⁹ Vojna inženjerstva: mašinsko, elektro i hemijsko: VMI, VHI, VEI.

²⁰ Obuhvaćena je proizvodna (akvizicijska) logistika, upotrebnost (servisna) logistika, korisnička (potrošačka - engl. *Consumer Logistics*) logistika, odnosno operativna logistika (engl. *Operational Logistics*).

²¹ Program za razvoj veština.

²² Realizuje se primenom raznih metoda: kreativne radionice, nastavni filmovi, štabni rad, nastavno-stručne posete, učešće u vežbama, rad u Centru za simulacije i učenje na daljinu i drugi netradicionalni načini koji omogućavaju lakšu vizualizaciju onoga što treba da se usvoji.

Program vojnog stručno-specijalističkog osposobljavanja pruža niz povoljnosti i promoviše logističke novine i trendove, pa je neophodno, sinhronizovanjem logističkih napora, raditi na stvaranju uslova za njegovu što potpuniju primenu. To znači da je neophodno negovanje neprekidnosti logističke kulture zasnovane na svesti i znanju, stalne INOVACIJE i poštovanje tehnologije osposobljavanja. U fokusu osposobljavanja treba da bude kadet – budući oficir logistike (obavlja mnogo različitih dužnosti), kao i jačanje logističke sabornosti, duhovnog i vertikalnog jedinstva, kadrovska i materijalna popuna i obnova²³ i pripreme za naredne korake logističkog OBJEDINJAVANJA. Takođe, treba koristiti sve resurse VS i MO kako bi se kadetima prikazalo najbolje što postoji (zato menjamo više mesta, jedinica i destinacija), izborom adekvatnog načina realizacije.

Intervidovska zasnovanost logistike treba da uvažava specifičnosti vidova, dok integrisana logistika deluje iz baza, dominantno radi u pripremi za izvođenje i po izvođenju projekata (poslova – operacija) koje podržava preteći tehnološki napredak i zahtevi korisnika usluga i proizvoda logistike.

Pri osposobljavanju oficira za početne dužnosti ne treba koristiti privremene sastave, već standardne jedinice. Obuka treba da prati visoko obrazovanje, a ne obrnuto. Pored toga, treba da budu komplementarni.

U studijskom programu logistika odbrane uočavaju se tri funkcionalne celine koje čine predmeti koji su zajednički sa drugim studijskim programima, predmeti koji su zajednički za sve module SP LO i predmeti koji su zastupljeni na konkretnom modulu.²⁴

Zajednički sadržaji za sve module studijskog programa obuhvataju: osnove logistike (teorijska podloga, sistem, funkcije: klasifikovanje i hijerarhija, procesi, LoP misija i u različitim ambijentalnim uslovima; akvizicija), osnove ekonomije, organizaciju rada, osnove operacionih istraživanja, osnove kvaliteta, snabdevanje (klase materijala i modeli upravljanja zalihama), materijalno poslovanje, finansijsko poslovanje, menadžment podrškom u oblasti konkretne logističke funkcije (snabdevanje, održavanje, opšta logistika, saobraćaj i transport), upravljanje informacijama (i poslovanjem) u logistici i ekonomiju resursa i stručne prakse (1 i 2).

Po završetku OAS²⁵ oficir logistike, diplomirani inženjer logističkog inženjerstva, poseduje sledeće opšte sposobnosti: razumevanje, kritičku analizu i procenu logističkih fenomena, saznanja i ideja; poznavanje osnovnih metoda, tehnika i procedura prikupljanja, sistemizacije i analize podataka u oblasti logistike (pri upravljanju procesima, rukovođenju logističkim poslovima – delatnostima i komandovanju jedinicama i pojedincima); mogućnost primene metoda, tehnika i modela uspešne komunikacije i timskog rada u profesionalnom radu; poštovanje etičkih i profesionalnih normi u praktičnom delovanju i relevantnog odnosa prema razvoju vlastite profesije.

²³ Zaključci sa Savetovanja o logistici održanog u VA, 28. aprila 2015. godine. Zaključci su dostavljeni Savetu logistike, a pre toga pročitani svim učesnicima Savetovanja.

²⁴ Na primer, na modulu snabdevanje: koncept snabdevanja orijentisan na životni ciklus, tok i uslugu; poznavanje hemijskog sastava materijala od kojeg se izrađuju sredstva različitih klasa; raspored sirovina (minerala i ruda, biljaka, ...) od kojih se prave ili pripremaju sredstva različitih klasa, u prostoru; bilansiranje logističkih potreba i mogućnosti, nabavke i opremanje; integralno posmatranje sredstva kroz čitav ž/c (od ideje do realizacije, uvođenje u operativnu primenu, podrška tokom upotrebe i otuđenje iz sistema odbrane); ešeloniranje RMR, zaštita i raseljavanje; podrška objekta interesa u stanju mirovanja, rukovanje i raspolaganje; podrška objekta interesa u stanju kretanja; praćenje poslovnih promena kroz materijalno poslovanje; klase sredstava (materijalne supstance odbrane, tereta, roba, ...), upravljanje zalihama; objekti i snabdevačka infrastruktura (skladišta); standardni sistem prioriteta; nomenklatura i kodifikacija; veza novca i materijala (novac – roba – novac).

²⁵ Osnovne akademske studije.

Zaključak

Razvoj sistema odbrane je uslov opstanka u vremenu brzih promena i velike konkurencije,²⁶ a podrazumeva i prilagođavanje promenama okruženja i unapređenje svog položaja u njemu. Osnova razvoja jeste u stvaranju i primeni inovacija, a inovacije u oblasti stvaranja i razvoja kadra su imperativ.

Svaka organizacija koja u svoj kod ne ugradi permanentno učenje,²⁷ obrazovanje i vaspitanje, odnosno permanentan rad na unapređenju sposobnosti ne može, u budućnosti, očekivati opstanak, uspešnost i razvoj. Kadar, odnosno ljudi, ključ su za opstanak i razvoj svake organizacije i njeno uspešno pozicioniranje u okruženju u budućnosti. Zato ih treba pažljivo i pravilno identifikovati, školovati (znanja,²⁸ veštine, navike, stavovi, sposobnost), usavršavati i voditi, da mogu davati očekivani doprinos ostvarenju rezultata, dostizanju ciljeva i ispunjenju misije organizacije.

Praksa nalaže da se određene paradigme vezane za proces stvaranja i razvoja logističkog kadra moraju kritički analizirati i postepeno napuštati. Dvadeset prvi vek je vek znanja, ne smemo dozvoliti da živimo u neznanju.

Odnos prema znanju, obrazovanju i vaspitanju u toku sprovođenja organizacionih promena jeste i odnos prema vlastitoj budućnosti. S obzirom na skromne materijalne i finansijske mogućnosti sistema odbrane, samo obrazovan, istrajan i energičan kadar može izvesti sistem iz krize i povećati efikasnost i efektivnost funkcionisanja.

Obrazovni sistem treba unapređivati u pravcu koji razvija kreativno razmišljanje i razumevanje, kritički duh i samostalnost i stvara sposobnost za suočavanje sa izazovima.

Pre otpočinjanja velikih projekata vezanih za unapređenje visokog obrazovanja na Univerzitetu odbrane i unapređenje upravljanja treba sagledati šta se može „proizvesti“ sa postojećim kadrovima, a šta je od kadrova potrebno da bi se proizvodilo i usavršavala osnovna delatnost,²⁹ težišta i prioriteta.

Odnos prema sopstvenoj budućnosti odražava se kroz odnos prema kreativnosti i znanju kao najvrednijim resursima, koji mogu da, u izvesnoj meri, nadomeste odsustvo materijalnih resursa, pa im je potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Neophodno je, u sistemu odbrane, ofanzivno promovisati stav da ulaganje u kadar i istraživanja nije trošak, već najbolja investicija i garancija uspešne i izvesne budućnosti sistema odbrane i društva, te da nema razvoja odbrane i njene logistike bez ulaganja u obrazovanje i naučnoistraživački rad. Praksa je pokazala da se ljudi sa širokim nivoom apstraktnog mišljenja lako i brzo specijalizuju u širokom opsegu potencijalnih radnih mesta.

Pristup stvaranju logističkog kadra zasnovan na znanju podrazumeva identifikovanje i definisanje zahteva brojnih radnih mesta koje treba da zadovolji logistički kadar, a koji se oblikuju pod uticajem velikog broja stakeholdera. Posle toga treba razviti adekvatan studijski program, koji školuje kadar za poziv, odnosno za zapošljavanje i koji kadetima (studentima) pruža potrebna znanja, veštine i navike, formiranje određenih stavova i dostizanje zahtevanih sposobnosti.

²⁶ Države poput Srbije mogu se uspešno takmičiti u konkurentskom okruženju, ali ne orijentacijom na „masu“, već na „specifičnu težinu“, pri čemu znanje kao primarni razvojni potencijal svakako može dati najveći doprinos.

²⁷ Oni koji znaju rade (kvalitetno), oni koji razumeju podučavaju (one koji rade kvalitetno) /Aristotel/.

²⁸ Tehnička, konceptualna i humanistička znanja.

²⁹ Ne sme se dozvoliti „agencijsko poslovanje“ i iznajmljivanje dominantne većine kadrova iz drugih organizacionih celina sistema odbrane i iz civilnih obrazovnih i istraživačkih organizacija za obavljanje osnovne delatnosti UO, jer to vodi gubljenju licence za rad.

Sprovođenje programa treba da odlikuje dobar balans u primeni tradicionalnih i savremenih metodičkih, informacionih i organizacionih dostignuća i dobra materijalna podrška.

Angažovanje isključivo sertifikovanog nastavnog osoblja se podrazumeva. Kadar koji ulazi u sistem radi školovanja za oficira logistike mora da ispuni zahtevane kriterijume na transparentan način. Takođe, predloženi pristup podrazumeva i kontinuirano praćenje i doživotno osposobljavanje (institucionalno i individualno) logističkog kadra kroz čitav radni vek (upravljanje karijerom).

Oficire logistike treba podučavati analitičkom i sintetičkom načinu razmišljanja i zaključivanja i osposobljavati ih da razumeju sadašnjost i predviđaju budućnost i izazove koje donosi. Pripremajući ih za susret sa turbulentnom i brzo promenljivom budućnošću potrebno im je razvijati gornji sloj znanja.³⁰ To je fleksibilno znanje i koristi se za rešavanje problema, što je ključno za uspeh u ovom veku.

Glavni zadatak prognoziranja budućnosti ne treba da bude predviđanje nečega već da pripremi one koji donose odluke – lidere i menadžere. To znači – smestiti te ljude u prostor budućnosti, tako da shvate po čemu se ona razlikuje od sadašnjosti. Rukovodiocima treba pripremiti da konstantno razmišljaju unapred, prave planove i razmatraju alternative, a prema zamišljenom scenariju rešavanja postojećih problema i datih situacija. Prognoze ne treba fokusirati na nastanak određenih događaja (nemoguće je) već na analizu pokretačkih snaga koje stoje iza ovih događaja.

U ustanovama koje školuju logistički kadar treba stvarati povoljnu organizacionu klimu, jačati organizaciono poverenje³¹ i podsticati pravilnu komunikaciju (verbalnu i neverbalnu), koristeći izuzetno humane pristupe i načine, kao što su uvažavanje percepcije druge strane, emocionalne osetljivosti, uspostavljanje snažne lične povezanosti i neprikosnoveno poštovanje istine.

Nivo primene radnostimulativnog sistema, u sistemu odbrane, u velikoj meri opredeljuje i nivo primene inovacija u procesu stvaranja i razvoja logističkog kadra.

Literatura

[1] Andrejiћ, M., Radosavljeviћ, P., Arsiћ, S., 2011, *Логистичко образовање и обучавање нелогистичког особља*, Војнотехнички гласник, 59 (1), 5-26.

[2] Бекер И., 1994, *Систем квалитета-унапређење-методе и технике*, Институт за индустријске системе, Нови Сад.

[3] Хелета М., 2003, *Знање као генератор промена применом концепта TQM*, Knowledge Management, Факултет за менаџмент "Браћа Карић", Београд.

[4] Андрејић, М., Љубојевић, С., Миленков, М., 2013, *Интегрални приступ унапређењу квалитета образовања и рада у Војној академији и на Универзитету одбране*, Научно-стручни скуп Политехника-2013, Београд, 140-147.

[5] Андрејић, М., Андрејић, И., Арсић, С., Љубојевић, С., 2015, *Прилог унапређењу рада и управљања у Војној академији и на Универзитету одбране*, Војнотехнички гласник, 63 (2), 108-130.

[6] Пројекат Војне академије, Модел базе података за подршку одлучивања органа логистике, ознака ВА-ТТ/6/13/-15.

³⁰ Donji sloj znanja naziva se iskristalizovano znanje i to je iskustveno znanje, koje je manje važno u svetu koji se brzo menja.

³¹ Ukoliko nema poverenja ljudi neće deliti svoje najbolje ideje, pa će opasti kreativnost i smanjiće se broj inovacija.